

Citation:

S.J. Wellensiek, Levensbericht G. Stahel, in:
Jaarboek, 1954-1955, Amsterdam, pp. 292-295

LEVENSBERICHT
VAN
GEROLD STAHEL
(29 Juni 1887—13 Januari 1955)

Met het overlijden van Gerold Stahel is een geleerde heengegaan, die in zijn werk heeft getuigd een krachtige persoonlijkheid te zijn geweest met een sterk ontwikkeld individualisme. Als geboren Zwitser is hij op betrekkelijk jonge leeftijd naar Suriname gegaan en hij is, met een korte onderbreking, Suriname trouw gebleven tot het einde van zijn ambtelijke periode, die niet minder dan 36 jaar heeft geduurd. Dit is te meer opmerkelijk, omdat slechts hoogst zelden een wetenschappelijk onderzoeker zijn levenswerk in Suriname heeft opgebouwd. De meesten zijn na een vrij korte periode naar elders vertrokken, veelal naar het voormalige Nederlands Indië. Door deze verknochtheid aan de grond, waar hij zijn werk als zelfstandig onderzoeker begon, heeft Stahel zeer veel bijgedragen tot de ontwikkeling van Suriname, niet alleen op het gebied van zijn ambtelijke belangstelling: de landbouw, doch ook op meer algemeen natuurwetenschappelijk terrein.

Gerold Stahel werd geboren te Gossau in het Zwitserse kanton Zürich. Hij promoveerde tot doctor in de plantkunde aan de Universiteit van Basel en was daarna vier jaar assistent bij de hoogleraren Fischer en Senn. Vooral eerstgenoemde moet hem in de richting hebben gestuurd, waarin hij aanvankelijk naam maakte: de mycologische phytopathologie. Doch hij heeft deze richting pas ingeslagen na zijn benoeming in 1914 tot plantkundige aan het Surinaamse Departement van Landbouw, waarvan in 1919 het Landbouwproefstation als zelfstandige afdeling onder directoraat van Stahel werd afgesplitst. Een uitnodiging, in 1917, om het

directoraat van het Proefstation Midden-Java te aanvaarden, werd afgeslagen.

In 1921 werd Stahel aangezocht de door het emeritaat van Ritzema Bos aan de Landbouwhogeschool te Wageningen ontstane vacature van hoogleraar in de phytopathologie te vervullen. Hij aanvaardde deze betrekking en hield op 1 Juli 1921 zijn inaugurele rede. Doch, teleurgesteld over de hem ter beschikking gestelde hulpmiddelen en niet geduldig genoeg om te wachten op het malen van de ambtelijke molen, nam hij nog in hetzelfde jaar ontslag, zonder enig college te hebben gegeven. Hij keerde onverwijld naar Suriname terug en nam zijn oude positie weer in. Zijn functie aan het proefstation eindigde 24 September 1948, waarna hij tot 9 October 1950 de leiding voerde over de cacaokwekerij, welke onder het Welvaartsfonds ressorteerde. Hij vestigde zich daarna, dus op 63-jarige leeftijd, in zijn geboorteland, waar hij ruim 4 jaar later overleed.

Het eerste belangrijke onderzoek van Stahel betrof de krullotenziekte van cacao, reeds een jaar na het begin van zijn komst in Suriname tot een bevredigende afsluiting gebracht door het vinden van de verwekker, de schimmel *Marasmius perniciosus*, en door de verspreidingswijze van deze schimmel vast te stellen. Zijn verdienste in dit onderzoek is gelegen in het uitvoeren van een serie fraaie infectieproeven, die het onomstotelijk bewijs leverden, dat genoemde schimmel inderdaad de ziekteverwekker is. Deze techniek werd ook met succes toegepast bij het onderzoek over de Zuid-Amerikaanse bladziekte van *Hevea*, waarvan als ziekteverwekker de schimmel *Melanopsammopsis ulei* werd aangewezen.

De titel van Stahel's Wageningse oratio: „De infectieproef in de phytopathologie” baart dan ook geenszins verwondering. Deze rede trok destijds zeer de aandacht door de kracht, waarmee het belang van phytopathologisch onderzoek werd bepleit, doch voorts doordat de veronderstelling werd uitgesproken, dat virusziekten wel eens door protozoën verwekt zouden kunnen zijn. Uiteraard is deze veronderstelling onjuist gebleken, doch Stahel zelf wees er uitdrukkelijk op, dat veel nader onderzoek, ook infectieproeven omvatten-

de, zou moeten plaats hebben. Door de terugkeer naar Suriname heeft Stahel niet de gelegenheid gehad zelf dit onderzoek ter hand te nemen.

Hoewel Stahel de bestudering van Surinaamse plantenziekten geenszins gestaakt heeft — zo onderzocht hij een bladvlekkenziekte van bananen, de zeefvatenziekte van koffie, ziekten van *Citrus* — breidde zich zijn belangstelling uit over verschillende andere gebieden. Hij verrichtte selectiewerk bij koffie en cacao, bestudeerde de cultuur van oliepalmen, van citrusvruchten, doch vooral van rijst, op intensieve wijze, waarna de levenswijze der parasolmieren zijn volle aandacht heeft gehad. Bij het doorzien van zijn publicaties blijkt de cacao zijn speciale en langdurige aandacht te hebben gehad. In de Verhandelingen onzer Akademie verscheen in 1928: „Beiträge zur Kenntnis der Blütenbiologie von Kakao”. In 1948 publiceerde hij de „bladstekkenmethode” van cacao en dit onderzoek leidde tot de oprichting van een „cacao-pépinière”, die nog heden ten dage bestaat.

Doch, zoals reeds eerder werd vermeld, gaan de verdiensten van Stahel ver uit boven het onderzoek, dat op zijn eigenlijke arbeids-terrein werd verricht. Hij verzamelde reeds vroegtijdig in de Surinaamse binnenlanden veel en belangrijk floristisch materiaal, dat ter bewerking naar de Utrechtse universiteit werd gezonden. In 1926 had onder zijn leiding een wetenschappelijke expeditie naar het Wilhelminagebergte plaats. De bossen van Suriname hadden zijn volle belangstelling. Wellicht speciaal door deze verscheidene „nevenwerkzaamheden” ontving Stahel enige onderscheidingen. Nadat hij reeds op 28 Mei 1924 correspondent der afdeling Natuurkunde onzer Akademie was geworden, werd hij in 1926 benoemd tot ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw (na de expeditie naar het Wilhelminagebergte) en behoorde hij in 1935 tot de eersten, aan wie de zilveren medaille van het Van Eedenfonds werd uitgereikt.

Door F. W. Ostendorf is in „De Surinaamse Landbouw” van Januari—Februari 1955 Stahel getekend als een persoon met periodiek sterk wisselende belangstelling, die zich met volle toe-

wijding op een bepaald probleem kon werpen, om het na enige jaren als voldoende bestudeerd te beschouwen en zich op een ander probleem te werpen. Doch meestal waren de problemen dan ook voor het ogenblik van afsluiting voldoende bestudeerd. Door deze wijze van werken eiste hij alle hulpmiddelen van het Proefstation voor zichzelf op. Hij heeft nooit ambities gehad een groot instituut op te bouwen, integendeel: vele jaren was hij de enige wetenschappelijke functionaris. Zijn zwakte was wellicht een te sterk uitgesproken individualiteit. Zijn kracht was gelegen in een streng wetenschappelijke behandeling der problemen, die hem werden voorgelegd en... die hij zichzelf voorlegde.

S. J. WELLENSIEK